

Monika Grünová: České vyšší školství na jihu Čech v letech 1850 – 1914 (Čtyři příspěvky k jeho poznání). Diplomová práce. Historický ústav Filozofické fakulty Jihočeské univerzity, České Budějovice 2006. 122 s., 27 obr. příloh.

Posudek oponentky diplomové práce

Tématem diplomové práce Moniky Grünové je vznik a rozvoj vyšších dívčích škol ve dvou jihočeských městech, v Písku a Českých Budějovicích. Autorka zvolila typově odlišné vzdělávací ústavy (vyšší dívčí školu v Písku, nejstarší v Čechách, dívčí pokračovací školu a dívčí lyceum v Českých Budějovicích), což jí umožnilo ucelený pohled na podobu a rozsah ženského vzdělání v období závěrečné fáze formování českého národa. Sledovala předpoklady vzniku uvedených institucí, motivy jejich založení, jejich učební plány i sociální složení žákyň.

Autorka vyšla z kvalitní heuristické základny – navzdory některým těžkostem technického rázu prostudovala příslušné fondy v SOkA Písek a České Budějovice, bádała v Archivu Pedagogického muzea v Praze i Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Pracovala s tištěnými prameny (zřejmě nedopatřením opomenula zajímavý spisek V. V. Janoty *Opatrovna písecká*, Chrudim 1907; vzhledem k Janotovým aktivitám v oblasti dívčího školství by v něm možná našla některé zajímavé souvislosti), s edicemi i dobovým tiskem. Pochvalu zaslouží především za prostudování učebnic určených dívčím školám; domnívám se ale, že při jejich využití zůstala tak trochu v půli cesty. Jsou zajímavým pramenem nejen k obsahu výuky, ale i ke konstruktu dobového ideálu feminity, k němuž výchova na dívčích školách do značné míry směřovala. Rozhodně si zasloužily víc, než stručnou kapitolu. Kritice pramenů a literatury věnovala diplomantka první část práce, v druhé se zamyslela nad obecnými souvislostmi počátků vzdělávací povinnosti, povinné školní docházky (postrádám zde zmínku o neblahém vlivu novely z roku 1883, která se mj. dotkla dívčího vzdělání). Vývoj dívčího školství našel v této kapitole dostatek prostoru. Autorka přesně nastínila jeho periodizaci: od snahy poskytnout ženám vzdělání umožňující kvalitní výkon jejich „poslání“, přes sociálně a demograficky podmíněné pragmatické vzdělání, až k vzdělání, které mělo umožnit případné studium univerzitní. Snad jen jedna malá výtká: autorka mohla přidat několik vět o působení ženských řádů v oblasti dívčího školství.

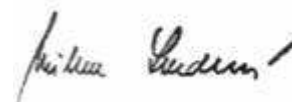
Jihočeské reality se týkají části tři a čtyři: organizační proměny škol jsou sledovány v kontextu širších sociálních a kulturních dějin obou měst. Pokud se týče Písku, M. Grünové se podařilo – díky stručné a jasné charakteristice písecké společnosti - vysvětlit „raketový“ start zdejší dívčí školy a její brzký zánik.

Části pět a šest tvoří onen „čtvrtý“ příspěvek: přehled používaných učebnic a nástin četby „vhodné“ pro dívky. Přes unikátní pramennou základnu je šestá část opět poměrně krátká; dojem přílišné stručnosti nesmaže ani anekdotická poznámka o „velkodušnosti“ olomouckého arcibiskupa (s. 103). Možná se nabízelo porovnat produkci edic se školními kronikami, kde zpravidla bývají zprávy o školní knihovně...

Faktografické omyly či nepřesnosti jsou v práci vzácné (před polovinou 19. století „obecné“ školy neexistovaly, s. 48; skutečně si dívky „mohly vybrat“ mezi českým a německým vzděláním?, s. 105; žákyň pokračovacích škol těžko nazývat „studentkami“, s. 81 an.)... Po formální stránce působí poněkud rušivě přepsání učebních plánů do textu (s. 51 an.); lépe by se vyjímaly v příloze. Práce je psána čtivě, příjemným stylem, takřka bez pravopisných chyb, je doplněna kvalitní a přesně zdokumentovanou obrazovou přílohou.

Diplomová práce M. Grünové představuje užitečný a originální přínos k dějinám ženské vzdělanosti a ke kulturním dějinám obecně. Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím známkou **velmi dobře**.

V Českých Budějovicích, 10. května 2006

Prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc.